

गुराँस गाउँपालिका
गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय
रानीमत्ता, दैलेख
कणाली प्रदेश, नेपाल

स्थानीय राजपत्र

खण्ड: ०३ संख्या: ०८ मिति: २०७९ साल असोज ३० गते

भाग-२

गुराँस गाउँपालिका

रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यावस्थापन कार्यविधि, २०७८

कार्यपालिकाबाट पारित मिति : २०७९/०६/२७

प्रस्तावना

रैथाने बालीको वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन कार्यक्रमबाट यस गुराँस गाउँपालिका अन्तरगत खेति गरीदै आएका रैथाने तथा स्थानिय महत्वका बालीहरुको संरक्षण तथा उत्पादनमा कृषकहरुलाई प्रोत्साहित गर्दै कृषि व्यावसायबाट स्वरोजगारी सृजना गरी सम्भावित भोकमरी कुपोषण निर्मुल गरि पोषण, खाद्य सुरक्षा, खाद्य सम्प्रभुतालाई प्रवर्द्धन तथा रैथाने तथा स्थानिय स्तरमा महत्वका बालीहरुको उत्पादन र उत्पादकत्वमा वृद्धि गरी कृषकहरुको आर्थिक स्थितिमा सुधार ल्याउन तथा स्थानिय स्तरमा रहेका खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने कृषि बाली बस्तुको उत्पादन तथा क्षेत्र विस्तार गर्न अति आवश्यक देखिन्छ । त्यस्ता महत्व बोकेका कृषि बाली बस्तुको उत्पादन एवम उत्पादकत्व वृद्धि र मुल्य श्रृङ्खला विकास गरी पालिकामा खाद्य तथा पोषण सुरक्षाको अवस्थामा सुधार गर्न रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रमलाई प्रभावकारी र पारदर्शि बनाउन बाञ्छनीय भएकोले स्थानीय सरकार संचालन ऐन, २०७४ को दफा ११ (ण) को उपदफा (१) ले दिएको अधिकार प्रयोग गरी

“रैथाने बाली विउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९” तयार गरी जारी गरीएको छ ।

परिच्छेद-१ प्रारम्भिक

१. सक्षिप्त नाम र प्रारम्भ

- (क) यस कार्यविधिको नाम “रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रम सञ्चालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि, २०७९” रहनेछ ।
(ख) यो कार्यविधि गुराँस गाउँ कार्यपालिकाबाट स्वीकृत भएपछि तुरुन्त प्रारम्भ हुनेछ ।

२. परिभाषा: विषय वा प्रसंगले अर्को अर्थ नलागेमा यस कार्यविधिमा

- (क) “संविधान” भन्नाले नेपालको संविधान सम्भन्नुपर्दछ ।
(ख) “ऐन” भन्नाले स्थानीय सरकार संचालन ऐन २०७४ लाई सम्भन्नुपर्दछ ।
(ग) “कार्यविधि” भन्नाले गुराँस गाउँपालिकाको रैथाने बाली संरक्षण तथा बाली उत्पादन कार्यक्रम संचालन तथा व्यवस्थापन कार्यविधि २०७९ सम्भन्नुपर्नेछ ।
(घ) “अध्यक्ष” भन्नाले यस गुराँस गाउँपालिकाको अध्यक्ष सम्भन्नुपर्नेछ ।
(ङ) “उपाध्यक्ष” भन्नाले यस गुराँस गाउँपालिकाको उपाध्यक्ष सम्भन्नुपर्नेछ ।
(च) “कार्यपालिका सदस्य” भन्नाले यस गुराँस गाउँपालिकाको सदस्यहरूलाई सम्भन्नुपर्नेछ ।
(छ) “प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत” भन्नाले यस गुराँस गाउँपालिकाको प्रशासकीय प्रमुखको रूपमा काम गर्न जिम्मेवारी तोकिएको प्रशासकिय अधिकृतलाई सम्भन्नुपर्नेछ ।
(ज) “कृषि विकास शाखा” भन्नाले गाउँपालिकाको समग्र कृषि क्षेत्रको विकास गर्नका लागि स्थापना भएको कृषि विकास शाखा सम्भन्नुपर्दछ ।
(झ) “कृषि सेवा केन्द्र” भन्नाले कृषि विकास शाखाको मातहतको कृषि सेवा केन्द्र सम्भन्नुपर्दछ ।
(ञ) “रैथाने बाली भन्नाले” स्थानिय स्तरमा रहेका खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा महत्वपूर्ण योगदान पुऱ्याउने कृषि बाली बस्तुलाई सम्भन्नुपर्नेछ ।
(ट) “कृषि विकास समिति” भन्नाले यस कृषि विकास कार्यक्रम संचालन कार्यविधिको २०७६ को दफा ५ बमोजिम गठन भएको कृषि विकास समिति र उप-समितिलाई सम्भन्नुपर्नेछ ।

परिच्छेद-२

कार्यक्रमको उद्देश्य र संचालन प्रक्रिया

३. कार्यक्रमको उद्देश्य:-

- क) गाउँपालिका भित्र रैथाने बालीहरूको संरक्षण उत्पादन तथा बजार प्रवर्द्धन भई कृषकहरूको आय स्तरमा वृद्धि भई स्थानिय खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा समेत टेवा पुऱ्याउने ।
ख) स्थानिय श्रोत साधनको अधिकतम प्रयोग गरी बाली उत्पादन लागतलाई न्युनिकरण गरी कृषकलाई आत्मनिर्भर बनाउने ।
ग) रैथाने बाली बस्तुको उत्पादन तथा संरक्षण गर्नमा कृषक/कृषि समुह/सहकारीहरूलाई जागरुक गराउने ।

४. लक्षित कृषक समुह:-

कृषक/कृषि समुह/कृषि फर्म/कृषि सहकारी र उत्पादन तथा बजारीकरण र मुल्य शृङ्खला संग सम्बन्धित सरोकारवाला सबै

५. प्रमुख क्रियाकलापहरू:-

कृषि विकास शाखा प्रमुखले गाउँपालिकाको गाउँसभाबाट विनियोजित बजेटलाई मध्यनजर गरी चौमासिक रूपमा कार्यक्रम र बजेट प्रमुख प्रशासकिय अधिकृत बाट स्वीकृत गराई तपशिलका क्रियाकलाप पर्ने गरि कार्यक्रम संचालन गर्नु पर्ने छ ।

- क) कार्यक्रम व्यावस्थापन
ख) रैथाने बालीहरूको महत्वबारे सचेतना एवम प्रचार प्रसार
ग) तालिम गोष्ठी तथा प्रदर्शनी
घ) रैथाने बाली उत्पादन गर्ने कृषक/कृषक समुह/कृषि सहकारीहरूलाई रैथाने बालीको निशुलक किट तथा वीउ वितरण
ङ) उर्वराशक्ति सुधार तथा रैथाने बाली क्षेत्र विस्तार
च) प्रशोधन तथा बजार प्रवर्द्धन
छ) रैथाने बाली संरक्षण
ज) तथ्याङ्क संकलन समिक्षा तथा प्रगति प्रतिवेदन

६. अपेक्षित उपलब्धिहरू:-

- क) स्थानिय स्तरमा भएका स्रोत सादनको उच्चतम प्रयोग गरी उत्पादन लागतलाई न्युनिकरण तथा कृषकको क्षमतामा वृद्धि भएको हुनेछ ।
ख) गाउँपालिका भित्र रहेका रैथाने बालीहरूको संरक्षण उत्पादन तथा बजार प्रवर्द्धन भई कृषकहरूको आय स्तरमा वृद्धि एवम स्थानिय खाद्य तथा पोषण सुरक्षामा समेत टेवा पुगेको हुनेछ ।

७. **कार्यक्रम संचालहुने बाली:-** गाउँपालिकाको कृषि विकास शाखाले निर्धारण गरेका अनुसुचि-१ बमोजिमका बालीहरुमा कार्यक्रम संचालन हुनेछ ।
८. **कार्यक्रम संचालन विधि/न्यूनतम मापदण्ड/प्रासङ्गिक विषय:-** रैथाने बाली संरक्षण कार्यक्रम संचालनका लागि कृषि विकास शाखाले सार्वजनिक सुचना मार्फत सुचना आह्वान गर्ने छ । सुचना पश्चात अनुसुचि २ बमोजिमको ढाँचामा निवेदन पेश गर्नु पर्नेछ र छनौट भएका लाभग्राहीहरु संग अनुसुचि-३ बमोजिम सम्झौता गरीनेछ । कृषि यन्त्र उपकरण वीउ र मलखाद निवेदकको माग बमोजिम वितरण गर्न सकिने छ । यस कार्यक्रम अन्तरगत उत्पादन संग सम्बन्धित कृषाकलाहरु गर्दा सम्भव भए सम्म कृषक समुह/कृषि सहकारी मार्फत एकिकृत रुपमा स-साना उत्पादन क्षेत्र बनाई लागु गर्नु पर्ने छ । त्यस्ता उत्पादन क्षेत्र पकेट तथा ब्लकको साईज कम्तिमा पनि ५ हेक्टरमा हुनपर्नेछ । आवश्यकता तथा मागको आधारमा १ वडामा कम्तिमा २ वटा सम्म पकेट तथा ब्लक निर्माण गर्न सकिने छ र तोकीएका बालीहरुमा कार्यक्रम संचालन गर्दा न्यूनतम कम्तिमा पनि २ रोपनी जग्गामा खेति गरीएको हुनपर्ने छ । कार्यक्रम संचालन गर्दा माथि उल्लेखित क्रियाकलापहरूसंग सम्बन्धित तपशिलका अन्य क्रियाकलाप गर्न सकिने छ ।
- क) **कार्यक्रमको व्यावस्थापन:-** यस अन्तरगत कृषि विकास शाखाले रैथाने बाली प्रवर्द्धन कार्यक्रम संचालन तथा कार्यन्वयनका लागि आवश्यक गोष्ठी र बैठक आयोजना, कार्यक्रम संचालनका लागि सुचना आह्वान, सुचना प्रसारण, निवेदन संकलन, लाभग्राही छनौटका लागि स्थलगत सम्भाव्यता अध्ययन र भ्रमण जस्ता क्रियाकलाप गर्न सकिने छ ।
- ख) **रैथाने बालीको महत्वबारे सचेतना तथा प्रचार प्रसार:-**
- १) कृषि शाखाले स्थानिय एफ एम रेडियो/पत्रपत्रिका हरूसंग सम्झौता गरी रैथाने बालीको महत्वका बारेमा निरन्तर रुपमा जानकारी मुलक सन्देशका क्रियाकलापहरु संचालन गर्न सकिने छ ।
 - २) सबैले देखे ठाँउमा रैथाने बालीको महत्व बारे सचित्र होर्डिङ्ग बोर्ड राख्न सकिने छ ।
 - ३) कृषि विकास शाखाले स्थानिय अगुवा कृषक स्वयमसेविका तथा विद्यालयका शिक्षकहरुलाई समेटेर रैथाने बालीको महत्व तथा खाद्य सुरक्षामा यसको भूमिका विषयक कम्तिमा २ दिनको तालिम संचालन गर्न सकिने छ ।

- ४) विद्यालयसंग सहकार्य गरी दिवा खाजाको रुपमा रैथाने बालीको महत्व बारे जानकारी गराउने तथा दिवा खाजाको रुपमा रैथाने बालीबस्तुको प्रयोगका लागि विद्यालय संग सम्झौता गरी आर्थिक तथा प्राविधिक सहयोग पर्ने गरी कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।
- ग) **तालिम तथा प्रदर्शनी:-**
- १) कृषि विकास शाखाले रैथाने बालीको महत्व खेति प्रविधि र संरक्षणबारे अगुवा कृषक तथा गैससका कर्मचारीहरुलाई १ दिने तालिम संचालन गर्न सकिने छ ।
 - २) रैथाने बालीको परिकारबारे तालिम पश्चात सहभागीहरुबाट तयार गरीएको परिकार तथा अन्य रैथाने खाद्य परिकारको सार्वजनिक ठाउमा प्रदर्शनी गर्ने गरी क्रियाकलाप संचालन गर्न सकिने छ ।
- घ) **उर्वराशक्ति सुधार र रैथाने बाली क्षेत्र विस्तार:-**
- १) कृषि विकास शाखाले कम्तिमा १२ घरपरिवारको कलस्टरमा सामाग्रीमा ५० प्रतिशत तथा प्रति परिवार रु १२०००/-का दरले दिने गरी सम्झौता गराई भकारो सुधार/सुधारीएको गोठेमल वा कम्पोष्टमल तयारी कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ ।
 - २) आफ्नो वा लिजमा लिएको बाभो जमिन खनजोत गरी तोकीएका रैथाने बाली वा रैथाने जातको खेति गर्ने कृषकलाई सम्बन्धित वडाको सिफारीसम प्रोत्साहन अनुदान कार्यक्रम संचालन गर्न सकिने छ । सो का लागि प्रति कट्टा रु १२००/- र प्रति रोपनी रु २०००/- का दरले अधिकतम रु १ लाख सम्म प्रोत्साहन रकम उपब्ध तथा खर्च गर्न सकिने छ ।
- ङ) **निःशुल्क बीउ तथा किट वितरण:-**
- १) पालिका भित्र रहेका कृषक/कृषक समुह/सहकारी तथा फर्मको मागको आधारमा रैथाने बालीमा सुचिकृत तथा स्थानिय स्तरमा लोकप्रियतरकारी, खाद्यान्न, दलहन, मसला बाली, तेलहन तथा आलुका जातको वीउ निशुल्क वितरण गर्न सकिने छ । सोका लागि प्रति किट खाद्यान्न, दलहन तथा कोशेबाली र तेलहन बालीको हकमा रु ५००/- मसला बाली र आलु बालीको हकमा कम्तिमा पनि १ कट्टा जग्गालाई पुग्ने गरी खर्च गर्न सकिने छ ।

च) प्रशोधन तथा बजार प्रवर्द्धन:-

- १) अन्य संघ सस्थाहरुको साभेदारीम खाद्य परिकार मेला आयोजना गर्न सकिनेछ ।
- २) जिल्ला बाहिर आयोजना हुने रैथाने बाली सम्बन्धि मेला / प्रदर्शनी / महोत्सवमा सहभागी हुन सकिनेछ ।
- ३) निजि उद्यमी वा सामुदायिक संस्थालाई रैथाने खाद्य पदार्थ एवं परिकारमा आधारित होमस्टे संचालन वा सुदृढिकरण सहयोग क्रियाकलाप संचालन गर्न सकिने छ । जसका लागि एक वा एकभन्दा बढी होमस्टेको लागि पूर्वाधार वा सामाग्रीमा ५० प्रतिशत अनुदान वा अधिकतम रु ७५०००/- सम्म खर्च गर्न सकिनेछ ।
- ४) स्थानिय स्तरमा रैथाने बालीका उपज तथा खाद्य परिकार विक्रि स्टल वा कोशेली घर स्थापनाका लागि ५० प्रतिशत अनुदान न्याक/ सो केश लगाएतका सामाग्री खरीद गर्न बढीमा रु ५००००/- सम्म खर्च गर्न सकिने छ ।
- ५) रैथाने बालीको उत्पादन भण्डारण तथा प्रशोधनमा आवश्यक पर्ने आवश्यक सामाग्रीहरु जस्तै हाते ट्याक्टर चुटने र फल्ने मेसिन वीउ भण्डारण व्याग सिड विन कुटने पिस्ने मेसिन आदीमा ५० प्रतिशत अनुदान वितरण गर्न साथै रैथाने बालीमा आधारीत परिकार विक्रिवितरण गर्ने रेस्टुरेन्टको लागि आवश्यक मेसिन तथा सामाग्रीहरुमा सम्मेत ५० प्रतिशत अनुदान दिन सकिने छ ।
- ६) कृषि शाखाबाट रैथाने बालीमा आधारीत उत्पादनको प्याकेजिङ्ग र ब्राण्डिङ्ग सहयोगका कार्यक्रमहरु संचालन गर्न सकिने छ ।

छ) रैथाने बाली संरक्षण:-

- १) सामुदायिक विउ बैङ्ग स्थापना गर्न सकिनेछ ।
- २) रैथानेबाली उत्पादन प्रवर्द्धन र संरक्षणमा उत्कृष्ट कार्य गर्ने कृषक/कृषि उद्यमी/कृषक समुह/सामुदायिक वीउ बैङ्ग आदीलाई कृषि विकास समितिको निर्णयमा सार्वजनिक कार्यक्रमको आयोजना गरी पुरस्कार सहित सम्मान गर्न सकिनेछ । सोका लागि पुरस्कारको राशि रु १००००/- तथा कार्यक्रम आयोजना गर्न अधिकतम रु ५००००/- खर्च गर्न सकिने छ ।

- (ज) कृषि विकास शाखाले यस कार्यक्रमको तथ्याङ्क संकलन समिक्षा र प्रगति प्रतिवेदन पेश गर्नुने छ ।

परिच्छेद-३

वित्तिघ

५. कार्यक्रमको आर्थिक पक्ष/खर्च मापदण्ड/नर्मस :

रैथाने बाली उत्पादन अन्तरगत माथि उल्लेखित शिर्षकका कार्यक्रम संचालन गर्ने बाहेकको कार्यक्रम गर्नुपर्दा पालिकाबाट ५० प्रतिशत ७५ प्रतिशत र १० प्रतिशत सम्म अनुदान दिन सकिने छ ।

१०. बजेटको व्यावस्था:- रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा उत्पादन कार्यक्रम संचालनका लागि गाउसभाले आवश्यक बजेटको व्यावस्था गर्नेछ ।

११. भुक्तानी प्रक्रिया:- कृषि विकास समितिबाट कार्यक्रम संचालनका लागि छनौट भई कार्यक्रम संचालन गरेका लाभग्राहीले कृषि प्राविधिको कार्यसम्पन्न प्रतिवेदन सहित कार्यक्रमको सार्वजनिककरण तथा सार्वजनिक लेखा परीक्षण गरी आवश्यक विल भरर्पाई र कार्यक्रम भल्किने फोटोहरु पेश गरी भुक्तानीको लागि आएका कार्यक्रमको कार्यविधि र लागत स्टमेट अनुसार नियमानुसार करकट्टी गरी बाकी हुन आउने रकम बैङ्ग खाता मार्फत भुक्तानी गरीने छ ।

१२. संशोधन:- यो कार्यविधिको संशोधन आवश्यकता अनुसार गाउँ कार्यपालिकाले गर्नेछ ।

१३. बाधा अडकाउ फुकाउ:- यस कार्यविधिको कार्यन्वयनमा द्विविधा वा समस्या आएमा गाउँ कार्यपालिकाले तत विषयमा उपयुक्त आदेश जारी गर्न सक्नेछ ।

अनुसचि -१

दफा ७ संग सम्बन्धित

गाउँपालिकाले निर्धारण गरेका रैथाने र लोकप्रिय बालि र जातहरू

१. खाद्यन्न बाली:-

- क) मुडुले गहुँ
- ख) ठुलो दाना भएको मकै
- ग) मार्सि धान
- घ) गुडे धान
- ङ) दर्नाली धान
- च) अमार्सी धान
- छ) कालो धान
- ज) कोदो
- झ) जौ
- ञ) फापर
- ट) जुनेलो
- ठ) मार्से

२. तरकारी बाली:-

- क) स्थानिय काक्रा
- ख) स्थानिय डल्लो फर्सि
- ग) त्रिचिन्डा स्थानीय

३. आलु स्थानिय

४. कोशेबाली:-

- क) सिमि
- ख) बोडि
- ग) भट्टमास
- घ) मास
- ङ) गहत
- च) अडहर

५. तेल बालि:-

- क) तोरी
- ख) सर्सु
- ग) रायो
- घ) तिल
- ङ) भुसेतिल

६. मसला बाली:-

- क) अदुवा
- ख) वेसार
- ग) लसुन
- घ) प्याज
- ङ) ददु
- च) धनिया
- छ) सम्फु

७. अन्य बाली:-

- क) पिडालु
- ख) सखरखण्ड

अनुसूची - २

कार्यक्रम मागको आवेदन फारम ढाँचा

श्रीमान प्रमुख प्रशासकिय अधिकृतज्यू
गुराँस गाउँकार्यपालिकाको कार्यालय
रानीमत्ता, दैलेख

बिषय:- रैथाने बाली उत्पादन कार्यक्रम सम्बन्धमा ।

महोदय,
प्रस्तुत विषयमा त्यस कार्यालयबाट सञ्चालन गरीने रैथाने बालीउ वीउ संरक्षण अनुदान कार्यक्रम प्राप्तिका लागि हाम्रो कृषक समुह/सहकारी संस्थाको निर्णय प्रतिलिपी र तपशिलको विवरण सहित यो निवेदन पेश गरीएको छ । कार्यालयले तोकिएको कार्यविधिहरु अपनाई सोहि अनुसार कार्यक्रम संचालन गर्न पुर्ण रुपमा मन्जुर भएको व्यहोरा समेत अनुरोध छ ।

तपशिल

- १ समुह/सहकारीको कार्यक्रम माग सम्बन्धि निर्णय
- २ समुह/सहकारीको दर्ता प्रमाणपत्र
- ३ कार्यक्रम कायन्वयन सम्बन्धि कबुलिएतनामा
- ४ अन्य आवश्यक कागजात

निवेदक

कृषक/समुह/सहकारी/फर्मको प्रतिनिधिको

नाम:-

ठेगाना:-

दस्तखत:-

मिति:-

सम्पर्क नं

अनुसूची -३

रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रम सम्झौता-पत्र

गुराँस गाउँपालिकाको कार्यालय मार्फत संचालन गरिने चालु आ.व.को स्वीकृत/रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा बाली उत्पादन अनुदान कार्यक्रम संचालन गर्न गुराँस गाउँपालिकाको कार्यालय (यस भन्दा पछाडि पहिलो पक्ष भनिने) र कार्यक्रमका लागि छनौट भएका गुराँस गाउँपालिका वडा नंमा रहेको कृषक/कृषक समुह/कृषि सहकारी/कृषि फर्म श्री.....मा (यस भन्दा पछाडी दोस्रो पक्ष भनिने) विच तपशिलका शर्तनामाका आधारमा कार्यक्रम सम्पन्न गर्नका लागि सम्झौता/सहमति भई यो सम्झौतामा सहिछाप गरि एक/एक प्रति लियौं दियौं ।

तपशिल

१. यो सम्झौता पत्र कृषक/समूह/सहकारी/फर्म र गाउँ कार्यपालिकाको कार्यालय बीच रैथाने बाली वीउ संरक्षण तथा वीउ उत्पादन प्रोत्साहन कार्यक्रम कायन्वयन प्रयोजनको लागि प्रयोग गरिनेछ ।
२. यो सम्झौता, सम्झौता भएको मिति देखि प्रारम्भ भएको मानिनेछ ।
३. प्रथम पक्षले दोस्रो पक्षलाई कार्यक्रम सम्पन्न पश्चात सम्झौता बमोजिमको रकम उपलब्ध गराउने छ ।
४. प्रथम पक्षले रकम भुक्तानी गर्दा सम्बन्धित प्राविधिकको प्रतिवेदन र आवश्यकत अनुसार आयोजनाको निरिक्षण गरी रकम भुक्तानी गरिनेछ । साथै अनुदानग्राहीले रकम भुक्तानी माग्दा कार्यक्रम सम्पन्नको कार्यक्रम भल्किने फोटो र बिल भरपाई पेश गर्नुपर्नेछ ।
५. अनुदान बापत रु...../- (अक्षरुपी मात्र) नियमानुसार कट्टि हुने रकम कट्टी गरी बैङ्क खाता मार्फत भुक्तानी दिनेछ ।
६. दोस्रो पक्षले स्वीकृत प्रस्तावमा उल्लेख भए बमोजिमका कार्यहरु कार्ययोजना अनुसार गर्नुपर्नेछ ।
७. पहिलो पक्षले कार्यक्रमको नियमित अनुगमन निरिक्षण गर्नुपर्नेछ ।
८. दोस्रो पक्षले सम्झौता बमोजिम कार्य नगरेमा वा अनुदान रकमको दुरुपयोग गरेको पाईएमा सरकारी बाँकी सरह असुल उपर गरीनेछ ।
९. अनुदान ग्रहिले भुक्तानी माग्नु पूर्व परियोजनाको सार्वजनिकिकरण/Public Aditing सम्मै गराउनुपर्नेछ ।

१०. दोस्रो पक्षको बैङ्क खाताको विवरण तपशिलको हुनेछ ।

बैङ्कको नाम र ठेगाना:	
बैङ्क खाताको नाम:-	
बैङ्क खाता नं.	
बैङ्क खाताको किसीम:-	
बैङ्क खाता संचालकको नाम:-	
पद:-	

११. यो सम्झौतामा उल्लेख भएका कुराहरु मा यस बमोजिम र अन्य कुराहरुमा प्रचलित ऐनं तथा कार्यक्रम संचालन कार्यविधि बमोजिम हुनेछ ।

सम्झौता मिति: २०७ / /

<p>प्रथम पक्ष: कार्यालय प्रमुखको हस्ताक्षर: नाम: पद: मिति: कार्यालयको छाप:</p>	<p>दोस्रो पक्ष: कृषक/कृषि फर्म/समुह/कृषि सहकारी संस्थाको तर्फबाट सहि गर्नेको नाम: हस्ताक्षर: सम्पर्क नं.: मिति: औंठाको छाप: दायाँ बायाँ संस्थाको छाप</p>
---	--

आज्ञाले
बम बहादुर के.सी.
प्रमुख प्रशासकीय अधिकृत